

Virsraksts: Termini lēmuma par zemesgabala atsavināšanu pieņemšanai; personas tiesības vērsties tiesā ar prasījumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ja iestāde kavējas ar galīgā lēmuma pieņemšanu

Tēze: Lai arī Valsts un pašvaldību īpašuma privatizācijas un privatizācijas sertifikātu izmantošanas pabeigšanas likums un likums „Par valsts un pašvaldību zemes īpašuma tiesībām un to nostiprināšanu zemesgrāmatās” nenoteic konkrētu termiņu, kādā valstij piekrītošais zemesgabals ierakstāms zemesgrāmatā, iestādei, saņemot no privātpersonas atsavināšanas ierosinājumu un visus nepieciešamos dokumentus, ir jāveic likumā noteiktās darbības zemesgabala īpašuma tiesību sakārtošanai, lai bez nepamatotas kavēšanās varētu izlemt jautājumu par zemesgabala atsavināšanu vai šāda ierosinājuma noraidīšanu.

Tēze: Ja iestāde kavējas ar galīgā lēmuma pieņemšanu, savlaicīgi neveic likumā noteiktās darbības, privātpersona ir tiesīga vērsties tiesā ar prasījumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu. Tiesai šādā gadījumā ir jāpārbauda, vai pastāv pamatoti šķēršļi ierosinājuma savlaicīgai izlemšanai, vai iespējams jau lemt par labvēlīga administratīvā akta izdošanu.

**Latvijas Republikas Augstākās tiesas
Senāta Administratīvo lietu departamenta
2010.gada 30.decembra
SPRIEDUMS
Lieta Nr. A42684307
SKA – 641/2010**

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore I.Skultāne
senatore V.Kakste
senatore D.Mita

piedaloties pieteicējam *R.D.*,
 atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes valsts akciju sabiedrības „Valsts nekustamie īpašumi” pārstāvei Dainai Misiņai,
 trešās personas Rīgas domes pārstāvei Diānai Medvedevai,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz *R.D.* pieteikumu par valsts akciju sabiedrības „Valsts nekustamie īpašumi” 2006.gada 12.septembra lēmuma atcelšanu un labvēlīga administratīvā akta izdošanu par zemes zem ēkām atsavināšanu, sakarā ar valsts akciju sabiedrības „Valsts nekustamie īpašumi” un Rīgas domes kasācijas sūdzībām par Administratīvās apgabaltiesas 2010.gada 20.aprīļa spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicējam *R.D.* 2005.gada 2.novembrī zemesgrāmatā nostiprinātas īpašuma tiesības uz ēku nekustamo īpašumu, kas saistīts ar zemesgabalu Rīgā, [adrese] 2111 m² platībā, kadastra apzīmējums Nr.[..].

Pieteicējs 2005.gada 10.novembrī vērsās valsts akciju sabiedrībā „Valsts nekustamie īpašumi” ar ierosinājumu atsavināt minēto zemesgabalu, kā arī 2006.gada 23.augustā ar privatizācijas ierosinājumu.

2006.gada 12.septembrī valsts akciju sabiedrība „Valsts nekustamie īpašumi” paziņoja pieteicējam, ka, lai varētu noteikt uz valsts vārda zemesgrāmatā reģistrējamā zemesgabala robežas, ir jāizstrādā zemesgabala robežu noteikšanas projekts. Tas jāpasūta un jāapmaksā uz zemesgabala esošo ēku īpašniekam. Pēc projekta saņemšanas tiks uzsākta zemesgabala ierakstīšana zemesgrāmatā uz valsts vārda Finanšu ministrijas personā un pēc tam tiks noslēgts nomas līgums ar pieteicēju. Tikai pēc minēto darbību izpildes tiks risināts jautājums par zemesgabala atsavināšanu.

Pieteicējs vērsās Administratīvajā rajona tiesā ar prasījumu par valsts akciju sabiedrības „Valsts nekustamie īpašumi” 2006.gada 12.septembra lēmuma (turpmāk – pārsūdzētais lēmums) atcelšanu un pienākuma uzlikšanu tai izdot labvēlīgu administratīvo aktu par zemesgabala zem pieteicējam piederošām ēkām atsavināšanu.

[2] Administratīvā rajona tiesa ar 2008.gada 15.decembra spriedumu pieteikumu apmierināja daļēji – atzina par spēkā neesošu valsts akciju sabiedrības „Valsts nekustamie īpašumi” 2006.gada 12.septembra lēmumu un uzlika pienākumu akciju sabiedrībai izskatīt pieteicēja ierosinājumu par zemesgabala atsavināšanu pēc būtības un izdot jaunu administratīvo aktu.

[3] Izskatot lietu sakarā ar valsts akciju sabiedrības „Valsts nekustamie īpašumi” apelācijas sūdzību par rajona tiesas spriedumu daļā, ar kuru uzdots izskatīt pieteicēja atsavināšanas ierosinājumu pēc būtības un izdot jaunu administratīvo aktu, Administratīvā apgabaltiesa ar 2010.gada 20.aprīļa spriedumu pieteikumu apmierināja daļēji, proti, uzlika pienākumu valsts akciju sabiedrībai „Valsts nekustamie īpašumi” ne vēlāk kā četru mēnešu laikā no sprieduma spēkā stāšanās dienas izskatīt pieteicēja iesniegto zemesgabala Rīgā, [adrese], ar platību 2111 m², kadastra apzīmējums Nr. [..], atsavināšanas ierosinājumu. Spriedums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[3.1] Pieteicējs vērsās valsts akciju sabiedrībā „Valsts nekustamie īpašumi” ar lūgumu izdot labvēlīgu administratīvo aktu – atsavināt vai privatizēt pieteicējam zemesgabalu. Tādējādi tiesa, skatot pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, pārbauda, vai pastāv priekšnoteikumi labvēlīga administratīvā akta izdošanai.

No lietas materiāliem izriet, ka valsts akciju sabiedrība „Valsts nekustamie īpašumi” saistībā ar pieteicēja lūgumu ir uzsākusi darbības zemesgabala īpašuma tiesību sakārtošanā un šajā procesā ir pieņēmusi arī pārsūdzēto lēmumu – starplēmumu, kas ar spēkā stājušos Administratīvās rajona tiesas 2008.gada 15.decembra spriedumu ir atzīts par spēkā neesošu.

Ņemot vērā, ka pieteicējs bija vērsies iestādē ar prasījumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, bet atbildētāja, pieņemot starplēmumu, atzina, ka pastāv šķēršļi labvēlīga administratīvā akta izdošanai un izdeva starplēmumu, atzīstams, ka pieteicējs ir ievērojis lietas iepriekšējās ārpustiesas izskatīšanas kārtību un ka pieteicējam bija tiesības vērsties tiesā ar pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu.

Līdz ar to tiesai ir jālemj, vai pieteicējam ir tiesības atsavināt vai privatizēt zemesgabalu.

[3.2] Ņemot vērā Valsts un pašvaldību īpašuma privatizācijas un privatizācijas sertifikātu izmantošanas pabeigšanas likuma (turpmāk – Privatizācijas pabeigšanas likums) 5.panta pirmo daļu, likuma „Par valsts un pašvaldību īpašuma objektu privatizāciju” 12.panta pirmo un otro daļu, 65.pantu, 58.panta pirmo daļu, likuma „Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās” 28.pantu, atzīstams, ka attiecībā uz pieteicēja prasījumu ir piemērojamas normas, kas regulē atsevišķa apbūvēta zemesgabala atsavināšanas kārtību, proti, valsts zemi atsavina valsts akciju sabiedrība „Valsts nekustamie īpašumi” saskaņā ar Valsts un pašvaldību mantas atsavināšanas likumu (turpmāk – Atsavināšanas likums).

[3.3] Pieteicējs atbilstoši Privatizācijas pabeigšanas likuma 18.panta pirmajai daļai ir iesniedzis atsavināšanas ierosinājumu.

Privatizācijas pabeigšanas likuma 19.panta pirmā daļa paredz, ka lēmumu par valstij piederoša apbūvēta zemesgabala nodošanu atsavināšanai pieņem valsts akciju sabiedrība “Valsts nekustamie īpašumi” ne vēlāk kā divu mēnešu laikā no dienas, kad saņemts atsavināšanas ierosinājums un visi atsavināšanai nepieciešamie dokumenti, kas apliecina personas pirmpirkuma tiesības, vai ne vēlāk kā divu mēnešu laikā no atsavināmā zemesgabala ierakstīšanas zemesgrāmatā uz valsts vārda.

Tāpat papildus nosacījums zemesgabala atsavināšanai ir tā ierakstīšana zemesgrāmatā uz valsts vārda. No lietas materiāliem secināms, ka tieši apstākļi, ka zemesgabals nebija ierakstīts zemesgrāmatā, ir kavējis lēmuma pieņemšanu par tā atsavināšanu.

[3.4] Atsavināšanas likuma 42.panta pirmajā daļā noteikts, ka valsts nekustamo īpašumu var nodot bez atlīdzības pašvaldību īpašumā. Ministru kabinets lēmumā par valsts nekustamā īpašuma nodošanu bez atlīdzības pašvaldības īpašumā var noteikt, kādas valsts pārvaldes funkcijas veikšanai nekustamais īpašums tiek nodots, kā arī paredzēt nosacījumu, ka gadījumā, ja nodotais nekustamais īpašums vairs netiek izmantots valsts pārvaldes funkciju veikšanai, pašvaldība šo īpašumu bez atlīdzības nodod valstij.

Ar Rīgas domes 2008.gada 11.novembra lēmumu Nr.4394 „Par valsts pārvaldes funkciju un valsts un pašvaldības komercdarbības veikšanai, kā arī Jaunā Rīgas Administratīvā centra Torņakalnā izveidei nepieciešamajiem Rīgas pilsētas pašvaldības, Latvijas valsts un privātpersonu nekustamajiem īpašumiem” apstiprināts valsts pārvaldes funkciju un valsts un pašvaldības komercdarbības veikšanai, kā arī Jaunā Rīgas Administratīvā centra Torņakalnā izveidei nepieciešamo nekustamo īpašumu saraksts, kurā ir iekļauts arī zemesgabals, kura atsavināšanu vēlas pieteicējs.

Ņemot vērā, ka zemesgabals uz sprieduma taisīšanas brīdi nav reģistrēts zemesgrāmatā un ka Rīgas pilsētas pašvaldība ir atzinusi, ka tas būs nepieciešams pašvaldībai valsts pārvaldes funkcijas veikšanai, tomēr uz sprieduma taisīšanas brīdi Ministru kabinets nav lēmis par zemesgabala nodošanu bez atlīdzības Rīgas pilsētas pašvaldības īpašumā, atzīstams, ka tiesai nav pamata lemt par labvēlīga administratīvā akta izdošanu – atsavināt zemesgabalu pieteicējam. Šajā gadījumā ir lietderīgi uzdot atbildētājam atkārtoti izskatīt pieteicēja iesniegto zemesgabala atsavināšanas ierosinājumu pēc tā ierakstīšanas zemesgrāmatā vai pēc Ministru kabineta lēmuma pieņemšanas par zemesgabala nodošanu bez atlīdzības Rīgas pilsētas pašvaldības īpašumā.

Ņemot vērā, ka zemesgabals nav ierakstīts zemesgrāmatā, ka atbildētājas pārstāve un trešās personas pārstāve tiesas sēdē paskaidroja, ka zemesgabala robežu saskaņošana ir paveicama mēneša laikā, un ka Rīgas dome ir atzinusi, ka zemesgabals ir nepieciešams Rīgas pilsētas pašvaldībai valsts pārvaldes funkciju veikšanai, uzskatāms, ka atbildētājam atsavināšanas ierosinājums ir jāizskata ne vēlāk kā četru mēnešu laikā no

sprieduma spēkā stāšanās dienas. Ja tiks atzīts par nepieciešamu, atbildētājam šajā termiņā ir jānodrošina arī Ministru kabineta lēmuma pieņemšana par zemesgabala nodošanu bez atlīdzības Rīgas pilsētas pašvaldības īpašumā.

[4] Valsts akciju sabiedrība „Valsts nekustamie īpašumi” par Administratīvās apgabaltiesas spriedumu ir iesniegusi kasācijas sūdzību. Kasācijas sūdzība pamatota ar tālāk minētajiem argumentiem.

[4.1] Privatizācijas pabeigšanas likuma 19.panta pirmā daļa noteic, ka lēmums par valstij piederoša apbūvēta zemesgabala nodošanu atsavināšanai ir pieņemams ne vēlāk kā divu mēnešu laikā no atsavināmā zemesgabala ierakstīšanas zemesgrāmatā uz valsts vārda.

Tā kā zemesgabals, kura atsavināšanu vēlas pieteicējs, joprojām nav reģistrēts zemesgrāmatā, kasatore ir ievērojusi likuma prasības. Konkrētajā gadījumā nav iestājušies likumā noteiktie attiecīgie apstākļi labvēlīga administratīvā akta izdošanai un tiesai nebija pamata apmierināt prasījumu.

[4.2] Tiesa nav ievērojusi Administratīvā procesa likuma 249.panta prasību, ka tiesa taisa spriedumu par pieteicēja norādīto pieteikuma priekšmetu, nepārsniedzot prasījuma robežas. Taču tiesa, atzīstot, ka tai nav pamata lemt par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, tomēr uzliek pienākumu akciju sabiedrībai izskatīt pieteicēja atsavināšanas ierosinājumu.

[5] Par apgabaltiesas spriedumu kasācijas sūdzību iesniegusi arī trešā persona Rīgas dome. Kasācijas sūdzībā norādīts, ka apgabaltiesa pareizi uzlikusi pienākumu valsts akciju sabiedrībai „Valsts nekustamie īpašumi” izskatīt pieteicēja zemes atsavināšanas ierosinājumu, taču tiesa nepareizi, prettiesiski un kļūdaini norādījusi zemesgabala Rīgā, [adrese] platību 2111 m² un kadastra Nr. [..], jo precīza valstij piekrītošā zemesgabala platība būs zināma tikai pēc zemesgabala uzmērīšanas dabā un ierakstīšanas zemesgrāmatā.

[6] Tiesas sēdē valsts akciju sabiedrības „Valsts nekustamie īpašumi” un Rīgas domes pārstāves uzturēja kasācijas sūdzības, savukārt pieteicējs tās neatzina.

Valsts akciju sabiedrība „Valsts nekustamie īpašumi” Senātam iesniegusi rakstisku paziņojumu, kā arī 2010.gada 16.jūnija valdes lēmumu Nr.528, norādot, ka ar minēto lēmumu ir noraidīts pieteicēja atsavināšanas ierosinājums, jo zemesgabals atrodas valsts publiskās lietošanas dzelzceļa infrastruktūras zemes nodalījuma joslā un nav nododams atsavināšanai. Pieteicējs minēto lēmumu ir pārsūdzējis Administratīvajā rajona tiesā, ar kuras 2010.gada 17.novembra spriedumu pieteikums noraidīts.

Motīvu daļa

[7] Administratīvā procesa likuma 349.panta ceturtnā daļa noteic, ka Senāts var pievienoties zemākas instances tiesas sprieduma argumentācijai, izvērstāku argumentu izklāstu nesniedzot, ja, izskatot lietu, atzīst, ka tajā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams.

Iepazīnies ar Administratīvās apgabaltiesas sprieduma argumentāciju, Senāts to atzīst par pareizu un tāpēc tai pievienojas. Apgabaltiesa pareizi noteikusi pieteikuma priekšmetu, piemērojamās tiesību normas, kā arī pamatoti atzinusi, ka nav konstatējami priekšnoteikumi, lai pilnībā apmierinātu pieteikumu par zemesgabala atsavināšanu.

[8] Nav pamatots valsts akciju sabiedrības „Valsts nekustamie īpašumi” kasācijas sūdzības arguments, ka tiesai nav pamata apmierināt prasījumu, jo atbilstoši likumā noteiktajam lēmums par zemesgabala nodošanu atsavināšanai jāpieņem divu mēnešu laikā no atsavināmā zemesgabala ierakstīšanas zemesgrāmatā.

Apgabaltiesa ir ņēmusi vērā, ka nosacījums zemesgabala atsavināšanai ir arī tā ierakstīšana zemesgrāmatā uz valsts vārda, un atzinusi, ka tieši tas apstāklis, ka zemesgabals nebija ierakstīts zemesgrāmatā, ir kavējis lēmuma pieņemšanu par tā atsavināšanu. Gan minētā, gan citu konstatēto apstākļu dēļ apgabaltiesa atzinusi, ka tiesai nav pamata lemt par labvēlīga administratīvā akta izdošanu. Tiesa nav uzdevusi arī valsts akciju sabiedrībai „Valsts nekustamie īpašumi” izdot konkrēta satura administratīvo aktu par zemesgabala atsavināšanu. Tādējādi apgabaltiesa nav apmierinājusi prasījumu par zemesgabala atsavināšanu pilnā apmērā.

[9] Apgabaltiesa nav pārsniegusi prasījuma robežas.

Pieteicējs vērsies administratīvajā tiesā ar prasījumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, jo valsts akciju sabiedrība „Valsts nekustamie īpašumi” nav pieņēmusi galīgo lēmumu par pieteicēja zemes atsavināšanas ierosinājumu. Apgabaltiesa pareizi secinājusi, ka pārsūdzētais lēmums ir starplēmums atsavināšanas procesā un ka galīgā lēmuma pieņemšanu kavē tas, ka zemesgabals nav ierakstīts zemesgrāmatā uz valsts vārda.

Privatizācijas pabeigšanas likuma 19.panta pirmā daļa noteic, ka lēmumu par valstij piederoša apbūvēta zemesgabala nodošanu atsavināšanai pieņem valsts akciju sabiedrība „Valsts nekustamie īpašumi” ne vēlāk kā divu mēnešu laikā no dienas, kad saņemts atsavināšanas ierosinājums un visi atsavināšanai nepieciešamie dokumenti, kas apliecina personas pirmpirkuma tiesības, vai ne vēlāk kā divu mēnešu laikā no atsavināmā zemes gabala ierakstīšanas zemesgrāmatā uz valsts vārda.

Valsts zemes īpašuma ierakstīšanai zemesgrāmatās nepieciešamos dokumentus, kā to noteic likuma „Par valsts un pašvaldību zemes īpašuma tiesībām un to nostiprināšanu zemesgrāmatās” 12.panta pirmā daļa un 8.pants, pieprasa un sagatavo attiecīgās valsts institūcijas.

Lai arī minētās tiesību normas nenoteic konkrētu termiņu, kādā valstij piekrītošais zemesgabals ierakstāms zemesgrāmatā, Senāts secina, ka no minētajām tiesību normām izriet, ka, saņemot no privātpersonas atsavināšanas ierosinājumu un visus nepieciešamos dokumentus, attiecīgajai iestādei ir jāveic likumā noteiktās darbības zemesgabala īpašuma tiesību sakārtošanai, lai bez nepamatotas kavēšanās varētu izlemt jautājumu par zemesgabala atsavināšanu vai šāda ierosinājuma noraidīšanu. Savukārt, ja iestāde kavējas ar galīgā lēmuma pieņemšanu, savlaicīgi neveic likumā noteiktās darbības, privātpersona ir tiesīga vērsties tiesā ar prasījumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu. Tiesai šādā gadījumā ir jāpārbauda, vai pastāv pamatoti šķēršļi ierosinājuma savlaicīgai izlemšanai, vai iespējams jau lemt par labvēlīga administratīvā akta izdošanu. Vērā ņemams tas, ka no pieteicēja ierosinājuma iesniegšanas līdz pieteikuma izskatīšanai apgabaltiesā ir pagājuši turpat pieci gadi (no pārsūdzētā lēmuma pieņemšanas – gandrīz četri gadi), bet zemesgabals joprojām nav ierakstīts zemesgrāmatā.

Kā redzams no apgabaltiesas sprieduma, apgabaltiesa ir atzinusi, ka priekšnoteikumi zemesgabala atsavināšanai pieteicējam nepastāv, taču ir lietderīgi uzdot valsts akciju sabiedrībai „Valsts nekustamie īpašumi” atkārtoti izskatīt pieteicēja ierosinājumu. Apgabaltiesa spriedumā ir norādījusi arī uz iespējamiem šķēršļiem ierosinājuma apmierināšanai, proti, ne tikai uz to, ka zemesgabals nav ierakstīts zemesgrāmatā, bet arī uz to, ka Ministru kabinets vēl nav lēmis par zemesgabala

nodošanu pašvaldībai valsts pārvaldes funkciju veikšanai, lai gan šāda nepieciešamība pastāv.

Tādējādi, tā kā iestāde ir kavējusies ar galīgā administratīvā akta izdošanu attiecībā uz pieteicēja ierosinājumu, apgabaltiesa, uzdodot valsts akciju sabiedrībai „Valsts nekustamie īpašumi” atkārtoti izskatīt pieteicēja ierosinājumu, nav pārsniegusi prasījuma robežas.

Turklāt, kā redzams no valsts akciju sabiedrības „Valsts nekustamie īpašumi” iesniegtajiem dokumentiem, tā ir izpildījusi apgabaltiesas spriedumā uzdoto, jo ar 2010.gada 16.jūnija valdes lēmumu ir izlēmusi pieteicēja ierosinājumu, proti, to noraidījusi.

[10] Nav pamatota Rīgas domes kasācijas sūdzība.

Apgabaltiesa, pretēji kasācijas sūdzībā paustajam viedoklim, nav uzdevusi pieņemt lēmumu par konkrēta zemesgabala atsavināšanu pieteicējam. Sprieduma rezolutīvajā daļā norādot zemesgabala konkrētu platību un kadastra numuru, apgabaltiesa šīs ziņas ir attiecinājusi uz tā atsavināšanas ierosinājuma saturu, kura izskatīšana ar spriedumu uzdota valsts akciju sabiedrībai „Valsts nekustamie īpašumi”, lai to konkretizētu. Minētās ziņas par zemesgabala platību un kadastra numuru ir sniedzis pieteicējs atsavināšanas ierosinājumā un iesniegtajos dokumentos (*sk. lietas 14.-23.lpp.*).

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu un 351.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a

Atstāt negrozītu Administratīvās apgabaltiesas 2010.gada 20.aprīļa spriedumu, bet valsts akciju sabiedrības „Valsts nekustamie īpašumi” un Rīgas domes kasācijas sūdzības noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore	(<i>paraksts</i>)	I.Skultāne
Senatore	(<i>paraksts</i>)	V.Kakste
Senatore	(<i>paraksts</i>)	D.Mita